

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII LINGVISTICE ȘI LITERARE

**LIMBAJELE MEDICINEI.
MULTILINGVISM LA UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI
FARMACIE „IULIU HAȚIEGANU”,
CLUJ-NAPOCA**

REZUMAT

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. ȘTEFAN OLTEAN

CANDIDAT:

MARIUS-ADELIN UZONI

Cluj-Napoca

2020

Cuprins

Introducere

Capitolul 1: Politici lingvistice și impactul acestora asupra educației

1.1 O privire de ansamblu asupra domeniului

1.1.1 Istoric

1.1.2 Definiții conceptuale

1.2 Planificare lingvistică

1.2.1 Planificarea statusului, corpusului și achiziției

1.3 Tranziția spre management lingvistic

1.4 Politici lingvistice și educație

1.4.1 Globalizare și comodificare

1.4.2 Aspecte economice și politice ale predării limbilor

1.4.3 Influențe europene asupra politicilor lingvistice românești

1.5 Politici lingvistice și CECR

1.5.1 Aspecte generale ale cadrului

1.5.2 Niveluri de limbă

1.5.3 Utilizatorii de limbă

1.5.4 Influențe asupra curriculumului și evaluării

Capitolul 2: Politici lingvistice în domeniul medical – educație și practică

2.1 Competențe de comunicare în domeniul medical

2.1.1 Vorbitorii nativi

2.1.2 Vorbitorii nenativi

2.2 Interpretare lingvistică în mediul medical

2.2.1 Pregătirea interpreților medicali

2.2.2 Comunicare medicală triadică – însoțitori și interpreți

2.2.3 Erori medicale cauzate de erori în interpretare

2.3 Limbă și instituții spitalicești

2.4 Turismul medical și barierele lingvistice în sănătate

2.4.1 Privire de ansamblu

2.4.2 Obstacole lingvistice și comodificarea limbii

2.4.3 Management lingvistic european și românesc în turismul medical

2.5 Predarea limbilor străine pentru scopuri medicale

2.5.1 Abordarea predării limbii engleze pentru scopuri medicale la UMF

2.6 Limbile străine și Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”

2.6.1 Studenții și limbile străine

2.6.2 Angajații și limbile străine

2.7 Concluzii

Capitolul 3: Învățarea integrată de conținut și limbă (IICL) într-un cadru medical

3.1 Cadrul teoretic al IICL

3.2 IICL în învățământul superior

3.3 IICL vs. EMI în educația medicală

3.4 Obiective educaționale pentru programul de studiu în limba engleză, specializarea Medicină Generală din cadrul UMF

3.4.1 Discipline din anul întâi de studiu

3.4.2 Discipline din anul al doilea de studiu

3.4.3 Concluzii parțiale

3.5 Percepția studenților asupra IICL/EMI

3.5.1 Metode și participanți

3.5.2 Crearea chestionarului

3.5.3 Rezultate

3.5.4 Concluzii parțiale

3.6 IICL sau EMI la UMF?

Capitolul 4: Importanța limbilor străine pentru studenți și personal medical

4.1 Strategia de cercetare

4.1.1 Crearea cercetării și aspecte etice

4.1.2 Fidelitatea, validitatea și analiza datelor

4.2 Metode și participanți

4.3 Cazul 1: studenți

4.3.1 Crearea chestionarului

4.3.2 Rezultate

4.4 Cazul 2: personalul medical

4.4.1 Crearea chestionarului

4.4.2 Rezultate

4.5 Compararea rezultatelor

Concluzii generale

Abrevieri

Bibliografie

Anexa 1

Anexa 2

Anexa 3

Cuvinte-cheie: politici lingvistice, politici lingvistice medicale, Limbi Străine Specializate (LSS), Engleză pentru Scopuri Medicale (ESM), Învățare Integrată de Conținut și Limbă (IICL), Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” (UMF), cercetare calitativă

Teza doctorală de față provine din interesul personal asupra domeniului predării limbilor străine, care s-a dezvoltat odată cu preocuparea legată de motivele predării limbii engleze. Treptat, acest interes s-a concentrat asupra creării de politici lingvistice și a implicației acestora în ceea ce privește studenții, profesorii de limbi străine, precum și societatea în ansamblul său. Ca membru al colectivului disciplinei Limbi moderne din cadrul Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca, am înțeles și influența pe care o au limbile străine în domeniul medical și, în continuare, cercetarea mea s-a concentrat asupra modului în care medicina, în toate aspectele sale, utilizează limbile străine.

Procesul accelerat al globalizării a crescut valoarea de piață a limbilor străine. Cu decenii în urmă, engleza ca limbă străină a fost predată și folosită cu moderație. În ultimii ani, popularitatea acesteia a crescut exponențial, devenind o necesitate pentru multe persoane din diferite țări, datorită internaționalizării și comunicării transnaționale. Această teză are în vedere și rolul altor limbi străine, însă, cu toate acestea, realitățile sociale și lingvistice au făcut ca limba engleză să fie centrul atenției în unele părți ale lucrării.

Scopul acestei cercetări este studierea deciziilor de management lingvistic luate de Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” și efectele acestor decizii asupra

profesiei medicale. Această teză doctorală este concepută sub forma unui studiu de caz, strategia de cercetare cea mai potrivită pentru analiza variilor fațete ale subiectului ales. Mai mult, această teză dorește să aducă informații noi în domeniul politicilor lingvistice medicale.

Primul capitol circumscrie aria de cercetare a politicilor lingvistice, pentru a stabili cadrul teoretic utilizat pe tot parcursul cercetării doctorale. Acesta pornește de la discutarea noțiunilor generale și se îndreaptă spre concepte particulare care sunt folosite în analizele întreprinse în capitolele următoare. Influența creării politicilor lingvistice a fost remarcată de cercetători în toate aspectele vieții umane, datorită faptului că procesul inter-conectează o multitudine de discipline, deși influențele sale sunt resimțite îndeosebi în zona politicului și în cea a educației. În plus, separarea unor anumite zone în care politicile lingvistice produc efecte este, în general, foarte dificilă. De exemplu, politicile aplicate în sistemele educaționale, în mod inevitabil, vor produce efecte pe toată durata vieții adulte a elevilor, creând, astfel, efecte sociale și economice. Dezavantajul acestui domeniu, în comparație cu alte domenii de cercetare, este acela că efectele implementării politicilor lingvistice nu sunt vizibile imediat. Nevoia de *acum* a umanității este clar evidențiată de conceptul globalizării. Acest concept, la rândul său, a accelerat cercetarea în domeniul politicilor lingvistice. Procesul de comodificare a limbilor este un aspect important al globalizării. Faptul că limbile străine au devenit obiecte de uz curent care fac obiectul comerțului este unul din motivele pentru care studierea îndeaproape a domeniului este necesară.

Studierea relației dintre politicile lingvistice și economie a relevat caracterul bidirecțional al creării acestor politici, precum și nevoia de a analiza aspectele politice ale procesului de creare a politicilor lingvistice. Pe parcursul acestui prim capitol se poate observa cum atât aspectul politic, cât și cel economic fie susțin, fie împiedică procesul de concepere a politicilor lingvistice. Ultima parte a Capitolului 1 analizează Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi Străine, din perspectiva implementării politicilor lingvistice și a afectelor lor.

Cel de-al doilea capitol se constituie în două părți. Prima parte a capitolului oferă o privire de ansamblu asupra aspectelor teoretice implicate în crearea și implementarea politicilor lingvistice în domeniul medical. În plus, analizează și aspecte practice ale aplicabilității acestora în diverse instituții medicale. Cea de-a doua parte a capitolului este construită sub forma unei analize a modului în care Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu-Hațieganu” stabilește și implementează politici lingvistice.

Partea teoretică are ca scop stabilirea rolului pe care îl au limbile străine în domeniul medical, concentrându-se asupra comunicării dintre un profesionist din domeniu și un pacient conștient și alert. În continuare, capitolul prezintă interpretarea lingvistică în domeniul medical și strategiile de management lingvistic adoptate în unele instituții spitalicești. Cercetarea continuă cu o analiză a turismului medical, din perspectiva barierelor lingvistice apărute între pacienții de alte naționalități și personalul medical care îi tratează.

Prima parte practică a acestei teze o constituie analizarea politicilor lingvistice create și implementate de Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu-Hațieganu”. Instituția de învățământ superior din Cluj-Napoca are standarde lingvistice ridicate pentru comunitatea academică. Politicile sale lingvistice sunt implicite, universitatea neavând un set de reguli coerente și coezive, cum este cazul Universității „Babeș-Bolyai”, care are un document menit a fi baza implementării politicilor lingvistice în întreaga instituție. Cu toate acestea, importanța pe care instituția de învățământ medical o acordă competențelor lingvistice a fost remarcată în Carta Universității și în regulamentele care sunt parte integrantă a acesteia.

Capitolul al treilea analizează rolul și aplicabilitatea unui sistem educațional bazat pe Învățarea Integrată de Conținut și Limbă (IICL) în învățământul medical ca promotor și instrument al politicilor lingvistice. În plus, această parte a tezei de doctorat face distincție dintre sistemul IICL și cel al unui program de studii bazat pe Engleză ca Mediu de Instruire, în ceea ce privește adecvarea și adaptabilitatea acestora pentru educația medicală. Cercetarea de față a analizat direcția adoptată de Universitate în cadrul programului de studiu de Medicină Generală în limba engleză, prevederile instituției fiind comparate cu percepția studenților asupra aspectelor lingvistice ale acestei specializări. Analiza ghidurilor de studiu a relevat integrarea competențelor de limbă în cadrul obiectivelor educaționale în patru cursuri dintr-un total de peste 90.

Următoarea etapă a cercetării îi are în centru pe beneficiarii procesului educațional și a fost construită sub forma unui chestionar menit să verifice dacă studenții beneficiază sau nu din punct de vedere lingvistic în urma studierii medicinei în limba engleză. Rezultatele obținute în urma analizei a 65 de chestionare demonstrează că studenților li s-au îmbunătățit parțial competențele lingvistice după primii ani de facultate. Competențele receptive ale acestora s-au îmbunătățit, pe când cele productive s-au degradat. Unul din punctele chestionarului a arătat că studenților le sunt explicate noțiuni de limbă engleză de către profesorii lor de la diverse

discipline, însă doar într-o mică măsură, 63.5% dintre respondenți menționând că nu au avut parte de asemenea explicații în timpul orelor de curs. Corelarea rezultatelor acestor chestionare a arătat o preferință clară a studenților pentru un sistem bazat pe Engleza ca Mediu de Instruire. Cercetarea de față a dus la descoperirea a două motive care stau la baza acestei preferințe: condiția dovedirii nivelului de limbă al studenților pentru a fi admiși la programul de studii și orarul încărcat al acestora, care nu mai permite cursuri dedicate de limbă engleză. Așadar, al treilea capitol al tezei dovedește că programul de studii de Medicină Generală în limba engleză al Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” este în concordanță cu noțiunea de educație, având engleza ca mediu de instruire, dat fiind faptul că beneficiile lingvistice pentru studenți sunt parțiale și implicite.

Capitolul al patrulea conține un studiu comparativ cu privire la importanța limbilor străine, din perspectivastudenților și a profesioniștilor din domeniul medical. Prima parte a capitolului fixează cadrul teoretic al strategiei de cercetare utilizate în analiză și stabilește cercetarea calitativă ca mod de lucru, discutând atât strategia de cercetare, cât și considerațiile etice avute în vedere. În continuare, se detaliază aspecte ce țin de fidelitatea, validitatea și analiza datelor obținute.

Fiecare caz (studenți și cadre medicale) a fost tratat în mod individual, chestionarele fiind concepute și analizate în consecință, însă, în același timp, s-a avut în vedere crearea acestora în oglindă, pentru a facilita compararea rezultatelor și obținerea concluziilor cercetării. Chestionarul destinat studenților a fost menit să afle părerile acestora referitoare la necesitatea cunoștințelor de limbă străină în viitoarea lor carieră, pe când cel adresat angajaților din domeniul medical a fost creat ca o unealtă eficientă, care să confere dovezi concrete ale rolului pe care limbile străine îl au într-o carieră medicală.

Analiza s-a axat pe 124 de chestionare valide obținute de la studenți ai liniei de studiu române de la facultățile de Medicină Generală, Medicină Dentară și Farmacie, precum și pe 50 de chestionare valide obținute de la angajați în domeniul medical. Aceștia din urmă au fost împărțiți în trei sub-grupe: medici absolvenți ai UMF Cluj-Napoca, dentiști absolvenți ai UMF Cluj-Napoca și profesioniști din domeniul medical (medici, chimiști, biologi, cercetători) care au absolvit diverse universități din România.

Importanța limbilor străine în profesiile medicale a fost evidențiată atât de studenți, cât și de angajați. Principalele diferențe remarcate au fost în percepția utilității cursurilor practice de limbă străină specializată: studenții le consideră utile și foarte utile, cu 27 de puncte procentuale mai mult decât persoanele deja angajate. Cu toate acestea, utilitatea cursurilor practice a fost marcată de peste 54% dintre respondenții din rândul absolvenților. Pe de altă parte, o majoritate clară din ambele grupe de respondenți găsește limbile străine ca fiind esențiale pentru o carieră în domeniul medical, cu o ușoară creștere procentuală în rândul angajaților, față de grupul studenților. Învățarea continuă și împărtășirea informației au fost, pentru ambele grupuri, situațiile în care limbile străine sunt necesare.

Similaritățile dintre rezultatele celor două categorii de respondenți au fost vizibile și în percepția lor asupra statusului limbilor străine în domeniul medical. Engleza este, în opinia a 97.5% dintre studenți și 98% dintre angajați, cea mai importantă limbă străină pentru acest domeniu, confirmând astfel faptul că engleza este limba cercetării și a progresului științific. Dezvoltarea abilităților de comunicare orală, alături de îmbogățirea vocabularului de specialitate au fost confirmate de ambele grupuri de respondenți drept cele mai importante rezultate ale cursurilor practice de limbă străină specializată, urmate în timpul facultății. Cei mai mulți dintre respondenți au confirmat necesitatea unei oferte educaționale care să conțină un minim de patru semestre de cursuri de limbă străină.

Rezultatele acestor două studii confirmă faptul că oferta educațională a Disciplinei Limbi moderne a Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” vine în întâmpinarea nevoilor profesionale cu care se vor confrunta studenții instituției de învățământ. Cu toate acestea, cercetarea a relevat nevoia stringentă de colaborare între colectivul disciplinei și profesioniștii din domeniul medical, pentru a corela obiectivele educaționale cu aspectele limbilor străine care sunt necesare angajaților din domeniu.

Originalitatea acestei teze doctorale este evidențiată de subiectul ales pentru cercetare, dată fiind absența unor studii axate pe modul de implementare a politicilor lingvistice la nivelul instituțional al Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, precum și pe rezultatele acestor politici. În plus, domeniul politicilor lingvistice medicale este puțin studiat, lucrarea de față aducându-și contribuția în acest domeniu de cercetare.